



UV ÖST RAPPORT 2007:91

KULTURHISTORISKT PLANERINGSUNDERLAG

# Torp, backstugor och stenbrott i Vrinnevi

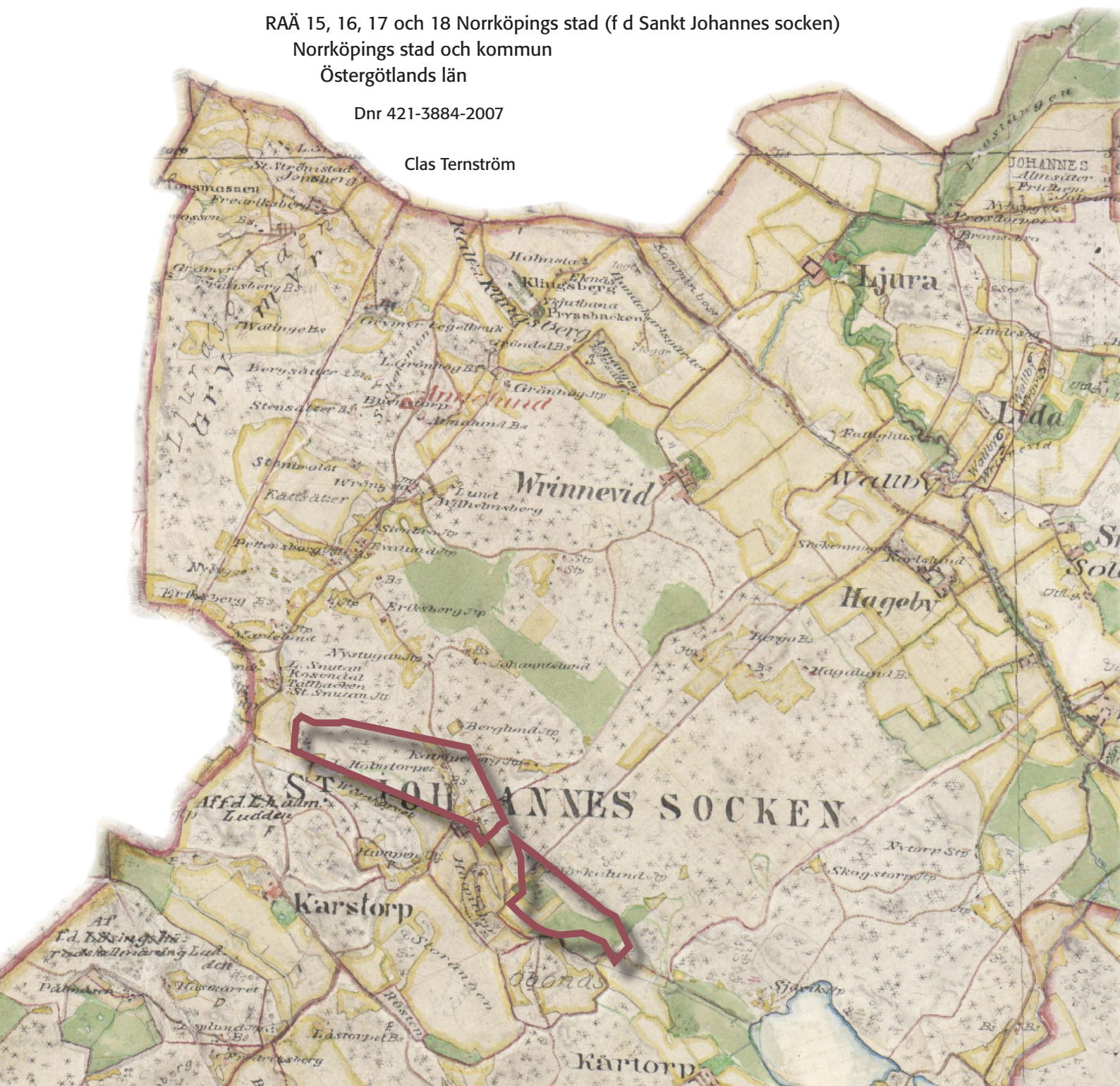
RAÄ 15, 16, 17 och 18 Norrköpings stad (f d Sankt Johannes socken)

Norrköpings stad och kommun

Östergötlands län

Dnr 421-3884-2007

Clas Ternström



UV ÖST RAPPORT 2007:91

KULTURHISTORISKT PLANERINGSUNDERLAG

---

# Torp, backstugor och stenbrott i Vrinnevi

RAÄ 15, 16, 17 och 18 Norrköpings stad (f d Sankt Johannes socken)  
Norrköpings stad och kommun  
Östergötlands län

Dnr 421-3884-2007

Clas Ternström



Riksantikvarieämbetet  
Avdelningen för arkeologiska undersökningar

**Riksantikvarieämbetet**

**Avdelningen för arkeologiska undersökningar**

UV Öst

Roxengatan 7, 582 73 Linköping

Tel. 010-480 81 40

Fax 010-480 81 73

uvost@raa.se

www.raa.se/uv

**Omslagsbild** Utdrag ur Häradskartans blad Styrestad.

**Grafisk form** Britt Lundberg

**Grafik** Lars Östlin

**Utskrift** UV Öst, Linköping 2007

Kartor ur allmänt kartmaterial, © Lantmäteriverket, 801 82 Gävle. Dnr L 1999/3.

© 2007 Riksantikvarieämbetet

UV Öst, Rapport 2007:91

ISSN 1404-0875

## Innehåll

<b>Bakgrund</b>	<b>5</b>
<b>Syfte och genomförande</b>	<b>5</b>
<b>Kulturmiljö och topografi</b>	<b>5</b>
<b>Resultat</b>	<b>6</b>
<b>Åtgärdsförslag</b>	<b>7</b>
<b>Referenser</b>	<b>8</b>
<b>Litteratur</b>	<b>8</b>
<b>Kartor</b>	<b>8</b>
<b>Övriga referenser</b>	<b>8</b>
<b>Administrativa uppgifter</b>	<b>8</b>
<b>Bilaga 1. Beskrivningar av nyfynd</b>	<b>9</b>



Fig 1. Karta över Östergötland med utredningsområdet markerat.



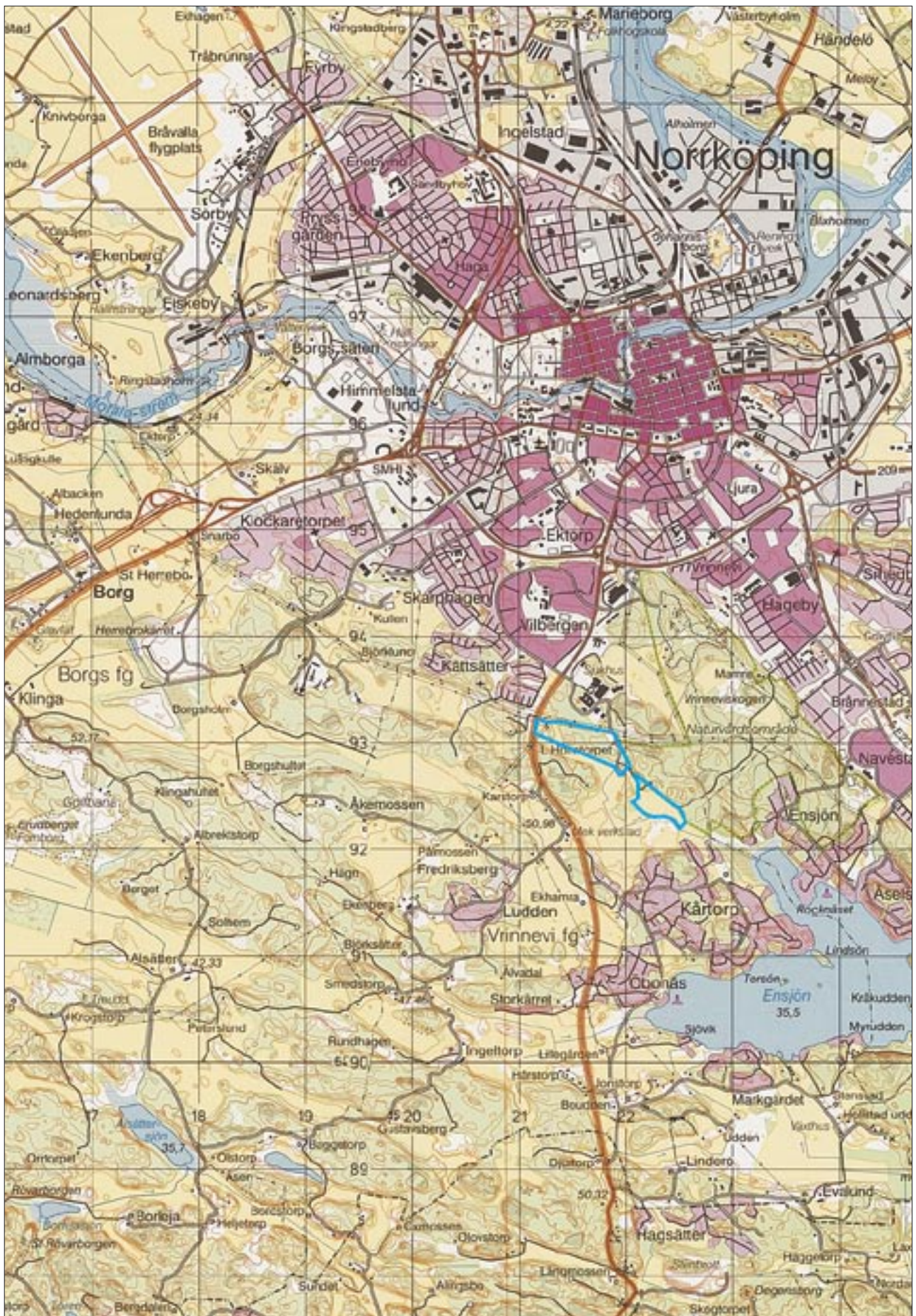


Fig 2. Utsnitt ur analoga Gröna kartan med utredningsområdet markerat. Skala 1:50 000.



## Kulturhistoriskt planeringsunderlag

# Torp, backstugor och stenbrott i Vrinnevi

### Bakgrund

Riksantikvarieämbetet, Avdelningen för arkeologiska undersökningar, UV Öst (RAÄ UV Öst) har på uppdrag av Norrköpings kommun tagit fram ett kulturhistoriskt planeringsunderlag för området söder om Vrinnvisjukhuset, beläget söder om Norrköpings tätort. Anledningen var detaljplaneläggning av området. Målsättningen har varit att arbetet ska motsvara en särskild utredning. Området omfattar drygt 30 ha.

RAÄ UV Öst har efter beslut från Länsstyrelsen i Östergötlands län tidigare utfört en särskild utredning inom ett angränsande område, lst dnr 431-7214-07 (Ternström 2007).

### Syfte och genomförande

Syftet med arbetet var att ge en översiktlig bild av områdets historia och kulturhistoriska karaktärsdrag, beskriva samtliga synliga forn- och kulturlämningar, samt markera dessa på en karta. Vidare skulle områden påvisas, vilka bedömdes innehålla lagskyddade lämningar utan synlig markering ovan mark. Vidare skulle förslag lämnas på eventuella fortsatta arkeologiska insatser inom områdena. Att lämningar är dolda kan bero på att de synliga delarna odlats bort, eroderat, täckts över, eller har saknat markering ovan mark.

Utredningen genomfördes i två steg. Inledningsvis gjordes en genomgång av fornminnesregister och arkiv. Vid detta moment studerades även historiskt kartmaterial. Därefter gjordes en inventering av området genom terrängrekognoscering. Dokumentationen av lämningar genomfördes med GPS i Riksantikvarieämbetets FältGIS för direkt inrapportering i Fornminnesregistret (FMIS). Vidare användes digital fotografering och beskrivningar av nyupptäckta lämningar upprättades. Resultaten förvaras i Riksantikvarieämbetets digitala dokumentationssystem Intrasis samt i FMIS.

Denna rapport kan användas som underlag till Länsstyrelsen vid en kommande ansökan om tillstånd till exploatering. Det är Länsstyrelsen som fattar beslut i ärendet och avgör vilka fortsatta arkeologiska åtgärder som kan komma att krävas.

### Kulturmiljö och topografi

Utredningsområdet är uppdelat i två separata delar. Området som helhet präglas i norr av skogklädd och kuperad mark medan de södra delarna utgörs av åkermark. Höjden över havet varierar mellan ca 35 och 45 m, vilket gör att lämningar från samtliga arkeologiska perioder kan finnas representerade inom området. En översiktlig kontroll av det historiska kartmaterialet gav vid handen att ett flertal torp från 1800-tal och framåt har legat i och i anslutning till utredningsområdet. Sannolikheten att förhistoriska boplatser är belägna inom området bedömdes som måttlig med hänvisning till områdets topografi med mycket berg och låglänt åkermark.

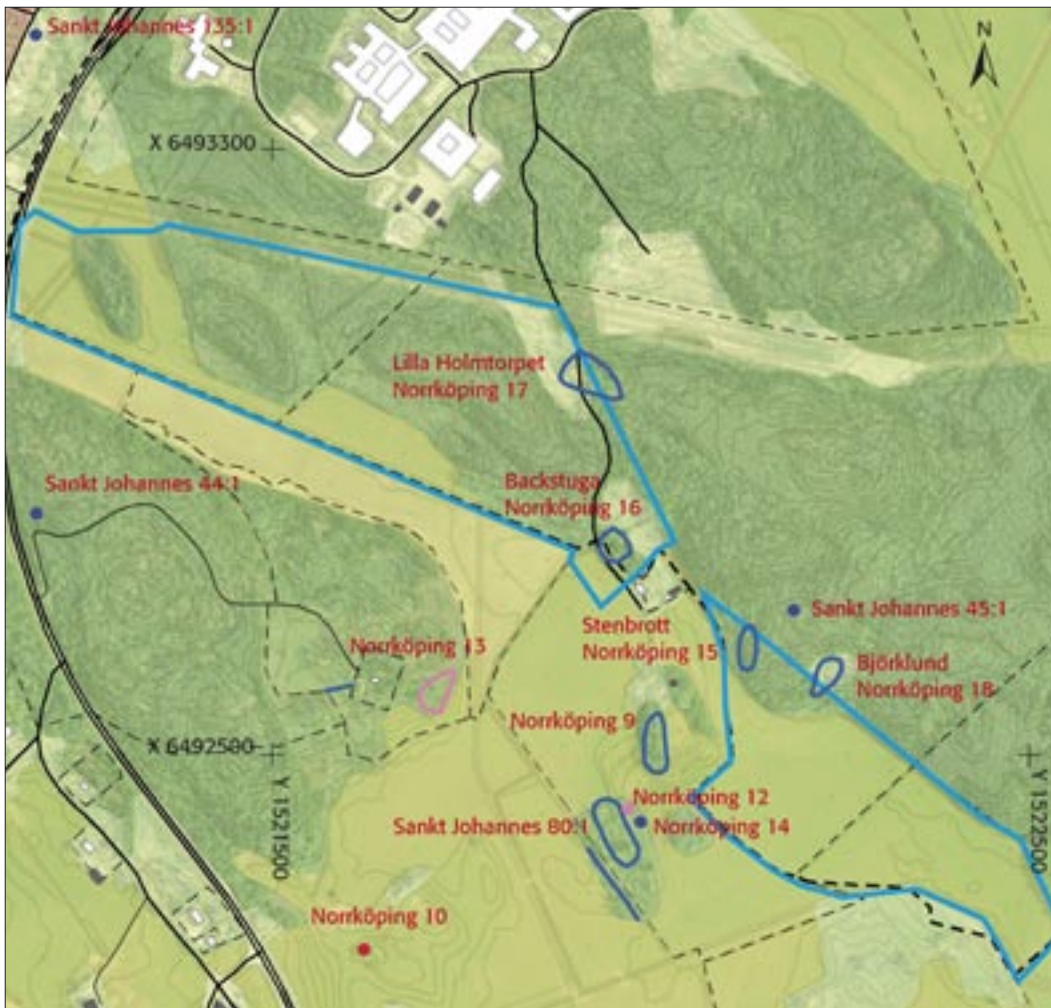


Fig 3. Utdrag ur digitala Fastighetskartan med utredningsområdet och samtliga RAÄ-nummer markerade. Skala 1:1000.

## Resultat

Här ges en kulturhistorisk beskrivning och analys av utredningens resultat utifrån såväl inventering som arkivstudier. De fullständiga beskrivningarna över de nyupptäckta lämningarna återfinns i bilaga 1 och dess läge i terrängen visas i fig 3.

Vid utredningens inledning var inga lämningar registrerade inom området. Vid arbetet påträffades fyra nya lämningar, vilka samtliga bedömdes utgöra övrig kulturhistorisk lämning (se tabell nedan, fig 4). Samtliga nyfynd av lämningar har rapporterats in till Fornminnesregistret (FMIS) och kan sökas fram: <http://www.kms.raa.se/cocoon/fmis-public/index.info>. Inga särskilda lokaler, så kallade *objekt*, där dold fornlämning kan förväntas vara belägen kunde lokaliseras vid arbetet.

Nedan presenteras lämningarna i en tabell med förslag på vidare antikvariska åtgärder under förutsättning att exploatering tillåts i området. Dessa åtgärder är rekommendationer, då det alltid är Länsstyrelsen som beslutar i dessa frågor.

### **Nyfynd, Norrköpings stad (tidigare Sankt Johannes socken)**

Id	Lämningsyp	Antikvarisk status	Föreslagen åtgärd
RAÄ 15	Stenbrott	Övr kulturhistorisk lämning	Bevaras/hänsyn
RAÄ 16	Lägenhetsbebyggelse	Övr kulturhistorisk lämning	Bevaras/hänsyn
RAÄ 17	Lägenhetsbebyggelse	Övr kulturhistorisk lämning	Bevaras/hänsyn
RAÄ 18	Lägenhetsbebyggelse	Övr kulturhistorisk lämning	Bevaras/hänsyn

Fig 4. Tabell över samtliga lämningar med förslag till vidare åtgärder. Utförligare beskrivningar av nyfynd finns i bilaga 1.

### **Åtgärdsförslag**

Av de lämningar som framkommit utgör samtliga *övriga kulturhistoriska lämningar*, varför åtgärdsförslagen i de fallen blir *bevaras/hänsyn*. Övriga kulturhistoriska lämningar, till exempel stenmurar, torplämningar med flera har ändå ett stort kulturhistoriskt värde. Vi föreslår att dessa lämningar inordnas i eventuella kommande exploateringar på lämpligt sätt. Övriga kulturhistoriska lämningar faller inte under Lagen (SFS 1988:950) om kulturminnen m m, men kan rymmas inom andra lagrum, som exempelvis Miljöbalken, Plan- och bygglagen eller Skogsvårdslagen.

Det ska dock framhållas att målsättningen bör vara att samtliga lämningar i möjligaste mån bevaras. Ansökan om tillstånd enligt Lag (1988:950) om kulturminnen m m ställs till Länsstyrelsen i Östergötlands län, vilka beslutar i ärendet.

Linköping i november 2007

Clas Ternström



## **Referenser**

### **Litteratur**

- Nilsson, P. 2001. *Ensjön. Borgs, Sankt Johannes och Tingstads socknar, Norrköpings kommun, Östergötland. Arkeologisk utredning*. Rapport Riksantikvarieämbetet UV Öst 2001:7.
- Ternström, C. 2007. *Sankt Johannes 3:1 m fl. Norrköpings stad och kommun, Östergötland. Arkeologisk utredning, etapp 1*. Rapport Riksantikvarieämbetet UV Öst 2007:62.

### **Kartor**

- Ekonomiska kartan från 1940-talet, blad 8G 8e.
- Häradskartans blad Styrestad 1868–77.
- Geometrisk avmätning Ludden år 1708, akt D113-10:1.
- Avmätning Ludden 1801, akt D163-23:2.
- Geometrisk avmätning Hageby 1703, D163-10:1.
- Storskifte Hageby 1763, D163-10:2.
- Geometrisk avmätning Vrinnevid 1707, D163-36:2.
- Storskifte Vallby 1785, D163-35:2.

### **Övriga referenser**

- <http://www.fmis.raa.se>
- <http://www.gis.lst.se/lstgis>
- <http://www.lantmateriet.se>

## **Administrativa uppgifter**

- Län:* Östergötland
- Landskap:* Östergötland
- Kommun:* Norrköping
- Socken/stad:* Norrköping (f d Sankt Johannes)
- Plats:* Vrinnevi
- Läge:* Ekonomiskt kartblad 8G 8e
- Undersökningens mittpunkt:* X6492850, Y1521900
- Koordinatsystem:* RT90, 2,5 gon V
- Höjdsystem:* –

- Riksantikvarieämbetet dnr:* 421-3884-2007
- Projektnummer:* 1520995
- Intrasisprojekt:* O2007117
- Rapportnummer:* 2007:91

*Ansvarig arkeolog:* Clas Ternström

*Beställare:* Norrköpings kommun

*Kostnadsansvarig:* Norrköpings kommun

*Undersökningsområde:* Ca 30 ha.

*Dokumentationshandlingar:* Utredningsmaterialet förvaras på RAÄ UV Öst. Samtliga nyupptäckta lämningar har rapporterats till Fornminnesregistret (FMIS).

*Fynd:* Inga fynd.

## **Bilaga 1. Beskrivningar av nyfynd**

### **RAÄ 15, Norrköpings stad**

*Terräng:* V-sluttande, branta bergavsatser. Skogsmark.

Stenbrott, ca 60x25 m (N-S), bestående av ett mindre antal brytningsytor på vertikala, V-vända bergssidor. Inga borrhål synbara och inga spår av tillmakning. Sannolikt husbehovsbrott till byggnadssten för de närliggande gårdarna.

### **RAÄ 16, Norrköpings stad**

*Terräng:* Krön av stenbunden moränkulle. Skogsmark/f d tomtmark.

Lägenhetsbebyggelse, ca 45 m i diam bestående av lämningarna efter en backstuga. Inom området finns två husgrunder. Centralt i området är husgrunden efter ett eventuellt boningshus. Denna är ca 8x6 m (NV-SÖ) och ca 0,5 m h bestående av en kallmurad gråstenssockel. Husgrunden saknar spismursröse. 10 m V om husgrunden och alldeles i vägkanten är en kallmurad källare, ca 3x2 m (Ö-V) och ca 1,7 m dj. Källaren är uppförd av tuktad gråsten, i huvudsak 0,2–1,3 m st, rikligt med skolsten och ställvis betongförstärkning. Inom området finns ett flertal terrasseringar.

### **RAÄ 17, Norrköpings stad**

*Terräng:* F d tomtmark, igenlagd åker. Skogsmark.

Lägenhetsbebyggelse, ca 75x15–45 m (NV-SÖ), bestående av lämningarna efter backstugan Lilla Holmtorpet. Inom området finns två husgrunder, en hägnad, en stående jordkällare, samt ett sentida skjul. På östra sidan om vägen är husgrunden efter boningshuset. Denna är ca 9x4 m (NV-SÖ) och ca 0,2 m h bestående av en betongssockel. På V långsidan finns ett betonggjutet trappsteg. Centralt i husgrunden är ett spismursröse, ca 4 m i diam och 1 m h med i huvudsak tegel. Omedelbart VSV om husgrunden är en kallmurad källare med betongförstärkning. Längst i V på tomten står ett sentida skjul av trä.

På östra sidan om vägen är en hägnad, ca 75 m l (NV-SÖ), 1 m br och intill 0,5 m h av i huvudsak 0,3–0,7 m st stenar. Ungefär mitt på muren, på dess S sida, är en husgrund, ca 8x5 m (NNV-SSÖ) och 0,2 m h av i huvudsak 0,3–0,8 m st stenar. Husgrunden har något nedsänkt bottenplan, ca 0,2–0,3 m. Denna husgrund har sannolikt utgjort en ladugård.

### **RAÄ 18, Norrköpings stad**

*Terräng:* S-sluttande moränmark. F d tomtmark och igenlagd åker.

Lägenhetsbebyggelse, ca 75x15–45 m (NV-SÖ), bestående av lämningarna efter jordetorpet Björklund. Inom området finns en husgrund och en stående jordkällare, samt en sentida stuga med tillhörande dass. Husgrunden efter boningshuset, belägen i områdets NÖ del, är ca 8x5 m (N-S) och intill 0,4 m h bestående av en kallmurad gråstenssyll. Centralt i husgrunden är ett spismursröse, ca 3 m i diam och 1 m h innehållandes tegel. 4 m S om husgrunden är en kompassros, ca 0,3 m i diam, ristad i berget. I områdets SV del är en stående jordkällare. Den sentida stugan med tillhörande dass är belägen i områdets N del.